

Kadungganan

Candido Vasquez

Ang tibook kalibutan wala magsama sa ilang mga tinuhoan: adunay katoliko, adunay protestante, adunay moros ug uban pa. Wala sila magsamag mga bulohaton; kay adunay mga magsusulat, adunay mga manlalaban, ug ingon man usab adunay mga mamomoo. Ang katawhan wala magsama sa ilang mga hunahuna sanglit adunay nanagtoo nga ang ilang lungsod mabulahan pinaagi sa pagdumala sa usa ka tawo, samtang daghan usabnga dili mutugot niana. Apan sama sa usa ka tawo lamang silang tanan nanagdungan pagsinggit nga ang <kadungganan> maoy labing mahal nga hiyas sa tawo, hiyas nga dili mapalit sa silaw sa balawan ni sa tinagingting sa salapi. Angayng Bantayan kining butanga kay kini maoy gisandigan sa atong lawas, kalag ug kinaiya.

¿Unsay nakapahimong inila sa mga dakung tawo ning kalibutan? ¿Unsay nakapahimo kanilang tinamod ug halang don?.....Tingali motubag kamo nga ang kaalam maoy nagbaye ning tanan. Tinuod kamo nga ang kahibalo,, usa sa mga butang nga nagbuhat kanilang katahaan; apan kaalam nga walay <kadungganan> nahasama lamang sa usa ka tawo nga walay hibangkaagan. ¿Unsay pulos sa usá ka dakung bantal nga kahibalo kun sa imong luyo ikaw gikataw-an ug giyam ran tungod sa kangil-ad sa imong dungog?.....

Hibaw i nga kanang tanang tawo nga ginadalayeg sa mga basahon sa kaagi, gawas nga sila mga makinaad-mon, gibatunan usab nila ang <kadungganan> kay ilang gituhoan nga kana mahal bisan asa. Dinha niana, imong masukod kun giunsa nila pagmahal kanang butanga. Dili na gani maihap ang mga binuhat nga nagpakamatay tungod kaniya. Kining butanga maoy gihatag kanato ni Bathala aron atong mahalon ug bantayan. Kini maoy usa ka suló nga matabag iwag sa mga mangitngit nga dapit sa atong kinabuhi; ug hunahunaa kong mapalong kining suloa sa taliwala sa hinlabing kangitngit, kun mabuong ang imung dungog sa taliwala sa tawo nga mabiaybiayon. Sa takna nga ikaw mahalog sa bang-aw sa mga panghimaraut ikaw mahasama na lamang unya sa usa ka sakayan ga giabut sa dakung unos ug gipadpad sa baybayon sa mga kasakit.

Sa mga mahuyang usang binuhat na ginganlan tag babaye kana mao ang labing mahal nilang butang sanglit maoy malig-ong haligi nga nagsapnay sa ilang kinabuhi. Sa takna nga kana mabali; kana maoy usa ka pagkahanaw sa ilang tanang paglaum sa pagpuyo. Busa kun gimahal kana gibantayan pag ayo sa mga tawong maalam wala kitay katarungan sa pagsalikway kaniya. Kinahanglang mahalon ta usab sama siya sa atong kinabuhi kay ang atong kalipay ug kasakit anaa ra magsukad sa atong pag-bantay ug pagmahal kaniya. Walay sapayan sa kamatayon kong ato siyang labanan ug unongan.

Sugbo, Septiembre 1, 1923